

Нестор Салайдачий

ВАЛЯНІ ІРДОНА

ПЕТРО САГАЙДАЧНИЙ

**ВАГА Й СИЛА
ПРЕСИ**

КРАКІВ

УКРАЇНСЬКЕ ВИДАВНИЦТВО

1941

Наголовну сторінку окладинки оформив мистець Е Козак

**Накладом »Українського Видавництва«, Краків Райхсштрассе 34/II
Друк »Нова Друкарня Денникова« п и упр Краків, Ожешкової 7
Verlag »Ukrainischer Verlag« G m b H Krakau, Reichsstrasse 34/II
Druck. Neue Zeitungsdruckerei, Tr. Verw. Krakau. Orzeszkowag, 7**

Кожному відомо, який вплив у житті держав, народів і цілого світу має сьогодні преса

Немає сьогодні ніодної грамотної людини, що не мала би в своїх руках часопису, що не читала би його і не відчувала в собі якогось підсвідомого бажання довідатись саме з часопису про те, що діється в світі. Коли ж випадково не має змоги дістати в руки найновішого числа часопису, тоді при першій зустрічі зі знайомим, чи навіть по перших словах балочки з цілком досі незнайомою собі людиною — перше питання „А що нового в газетах?“

Така вже, бачите, вдача людини й таке в ній зацікавлення саме тим, що на своїх сторінках приносить часопис

І саме в тому, що часопис приносить все цікаві, рові й досі невідомі речі, що свої вістки черпає він з усіх закутин світу й з усіх ділянок збірного життя держав і народів, скривається й оця велика притягаюча сила часопису, таємниця його поширювання та, саме головне, відчуванняожною грамотною людиною потреби мати часопис у своїх руках і читати його.

Про все, що сталося денебудь, чи готовується в будь-якій державі — довідується загал саме з часописів і те, як часопис про якусь подію чи якусь справу напише, як він змалює й представить читачам, має вплив на уяву читачів про цю подію чи справу й на їхнє ставлення до даної події чи справи. Тобто часопис, що так скажемо,

вводить кожну справу чи подію між людей. Як він її введе, в якому насвітленні і читачам представить — так вони і приймуть, такою вона перед ними й лишиться. Іншими словами — часопис витворює в читачів думку й погляд на кожну справу й кожну подію.

Це безпосереднє впливання на читачів, а посереднє на весь загал громадянства, є найбільшою силою преси, тобто часописів.

З цією силою преси рахується сьогодні кожна людина, з нею рахуються народи й держави, стараються використовувати її й керманичі держав та народів, державні мужі, політики-дипломати.

В кожній теперішній державі є окремі міністерства преси, є пресові відділи при президії ради міністрів, є окремі пресові відділи при кожному міністерстві. А при кожному дипломатичному закордонному представництві держави в інший державі амбасаді чи посольстві, є окремі пресові представники. І вони слідкують за тим, що про їхню державу пишуть місцеві часописи, дбають про належне інформування іх, інформують своє міністерство закордонних справ про ставлення місцевої преси та кермують також лінією писання й інформування представників своєї преси, що є в цій державі, де її вони.

Особливу увагу звертає теперішня держава на представників закордонної преси, і кореспондентів. Кореспондент часопису — це око й вухо цього часопису в цьому місті, чи в цій державі де він є. Він слідкує за всім, що діється й твориться в цій державі й свої спостереження висилає окремою кореспонденцією чи вісткою-телеграмою до редакції свого часопису. Те, як він поінформований про цю подію чи справу, те як він ставиться до тієї держави — впливає й на спосіб змальовання події чи справи. Тому нераз буває стільки між-

державних непорозумінь саме на підставі інформацій кореспондентів, що або самі так інформували на підставі неповних чи неправдивих вісток чи здогадів і чуток, або такі інформації казали ім подавати керманичі за кордонною політикою чи дипломатичні представники іхніх держав

Для прикладу візьмемо кілька важливих подій міждержавного значення, що сталися продовж останнього року

Квітень минулого року Щоби не допустити до здійснення англійських планів заволодіти Данією й Норвегією, та створити з них новий терен війни проти Німеччини, німецька армія перебирає на себе збройну охорону цих держав і опіку над ними Вранці 9 квітня німецькі війська обсаджують важливі пункти на територіях цих держав, а вже кілька годин пізніше міністр закордонних справ Німеччини запрошує до себе берлінських представників закордонних часописів та складає перед ними заяву, наскількою в ній останні події те, що зробила й чому гак поступила Німеччина Навіщо ж він говорив усе те представникам саме закордонної преси? На те, щоб представити ім справжню картину причин і викликаних ними подій Бо від того, як вони будуть про ці речі освідомлені, залежить те, як вони повідомлять пресу в своїх державах А від того залежатиме, як на ці події подивиться загал читачів тієї преси, а через них і загал громадянства цих держав, та як до них поставиться Бо що й не робила б кожна держава, чи в себе внутрі, чи поза своїми межами, назовні, вона завжди дбає про те, щоб і її населення, і її сусіди, і загалом увесь світ не зрозумів її кепсько, а саме так, як вона цього собі бажає, як є на ділі Тобто — кожна держава старається, щоб на її справи дивився світ без-

сторонно й правдиво. А це залежить у першу чергу від того, що про ці справи писатимуть часописи Тому передусім — зясувати всебічно справи представникам преси!

Травень минулого року Минув ледви місяць від подій у Данії й Норвегії, а Німеччина знову мусить заздалегідь протиставитися таким же плянам Англії й Франції у відношенні Бельгії, Голландії й Люксембургу та взяти на себе військову охорону цих держав. І ледви тільки німецькі війська почали виконувати відповідні накази своєго командування вранці 10 травня, а вже міністр закордонних справ Німеччини стає перед представниками німецької і закордонної преси у Берліні й зясовує ім причини цих подій та положення у звязку з цими подіями. Чому? Знову ж для того, що й у попередньому випадку щоб і німецький народ і весь світ знали правду про те, що тепер діється. Щоб не хвилювались здогадами, а тверезо й спокійно дивилися на події на підставі вірного іх змалювання найкраще по-інформованою й відповідальною людиною.

Прийшла осінь 27 вересня м року в Берліні, три великороджави, Німеччина, Італія й Японія підписують договір про взаємну політичну, господарську й військову співпрацю та поділ іхніх роль в Європі й Азії.

І знову при цьому вроочистому акті підписання договору є представники преси цих трьох великороджав, та інших закордонних часописів. І знову міністри цих держав зясовують ім завдання й мету цього договору, щоб іони інформували свої народи, що цей договір не спрямований проти нікого, хто не має лихих намірів у майбутньому до одної з цих трьох великороджав. Він спрямований тільки проти воєнних підбехтувачів. Його мета — завести лад і спокій в Європі.

Українська преса на «Виставі української книжки й української преси» в Кракові, влаштованій «Українським видавництвом» від 20 до 27 жовтня 1940 р.

й Азії Кожна держава, що бажає співпрацювати в заведеніт нового ладу — може приєднатися до цього договору Ось чому вони й зясовують усе те представникам преси

Таке постійне інформування представників закордонної преси про політичні справи й підії стрічаємо в кожній державі

Дуже характеристичним прикладом для цього є сьогоднішня Румунія

Керманич румунської держави, кондукатор Антонеску видав цілу низку розпорядків для навязання тісних зв'язків між румунським урядом і закордонною пресою В рамках міністерства пропаганди буде створене власне інформаційне бюро, а раз у місяці генерал Антонеску прийматиме в себе представників закордонної преси й сам інформуватиме їх про румунські зовнішньо-внутрішньо-політичні питання Раз у тижні даватиме представникам закордонної преси вияснення про політику уряду румунський державний міністр

Врешті — ще один приклад Може найбільш вимовний про те, що собою уявляє преса, яке її значення, роля й сила

Представники Болгарії й Туреччини підписали 17 лютого ці роки в Анкарі договір про ненапад між Болгарією й Туреччиною Цей договір має всього 4 точки І між цими чотирма точками, остання має такий зміст

„Оба уряди висловлюють надію, що преса обох країн перейметься свідомістю приятельства і взаємного довіря, що їхнім підтвердженням є оци заява”

Цей факт, що обі держави, підписуючи політичний договір міждержавного значення, що спрямовує їхню політику і взаємини на тривкі, мирні шляхи, що від нього залежатиме найближче майбутнє цих держав,

уважели необхідним вставити між його чотири точки одну саме зі закликом до преси, тобто часописів обох народів, щоб вони на своїх сторінках писали про другу державу все в дусі приятельства й згоди, доказує, який р.шальний вплив має преса на уложення взаємин між народами й державами, як вона може ці взаємини втримувати в спокою, злагоді й мирі й як може іх нівечити, загострювати та навіть рвати

Яскравим прикладом тієї останньої можливості є преса колишньої Польщі й преса Франції, доби до вересня 1939 року

Всі ми памятаємо гаразд, як уся майже преса Польщі, що виходила в польській мові, піддужувала поляків проти іхнього могутнього західного сусіда, німців. Не було слів, що іх вона посоромилася би вживати, не було висловів, що ними вона не зогиджувала б усього, що німецьке. А одночасно не було слів похвали, що ними вона не вивищувала б усього, що польське, вмовляючи в своїх наївних земляків-читачів віру в їхні сили й певність іхньої перемоги на випадок збройного зудару з цим сусідом. Це діялося в першу чергу починаючи від весни 1939 року. Зокрема сильну й неперебірчу пропаганду провадив відомий нам усім краківський щоденник — „Ілюстровани Курієр Щоденни”. Вся ця польська преса свідомо пхала польський нарід на шлях некависті й незгоди у відношенні до Німеччини, витворювала настрої війни й підготувала цю війну. Що сталося згодом, коли прийшла ця війна й як вона для Польщі скінчилася — відомо. Відоме нам і те, що, коли траплялися в цьому часі спокійні й тверезі голоси ча сторінках деяких польських часописів, що накликували спамятатись і шукати шляхів злагоди, то всі часописи — підбехтувачі накидалися на них вулич

ною лайкою, а автори цих голосів мандрували в табори

Таке саме явище було й у Франції і преса невпинно, продовж довгого часу, починаючи від осені 1938 року, зокрема ж у 1939 р. своїми протинімецькими писаннями витворювала відповідні, ворожі Німеччині настрої, підбехтувала французів проти свого могутнього східного сусіда й штовхала Францію на збройний зудар з Німеччиною. Вона вмовляла у французів, що вони сильні й непереможні. Що з цього вийшло й як гірко покутує за те сьогодні фрачкузький народ — відомо.

Ось приклади, як преса народу, що друкується в мові цього народу, може пошкодити цьому ж народові

Чому так буває й чим це вияснити?

Те, що якийсь часопис виходить у мові даного народу ще не є доказом того, що він є саме справжнім часописом того народу.

Як це так?

А цілком звичайно. Цього мало, що в якийсь державі друкується часопис в мові чароду, панівного в цій державі, та пише незвичайно патріотично й боєво, як тільки зумів би писати найкращий син-патріот цього народу. Та ще в кожній справі й при всяких умовинах. Бо державні інтереси народу не все дозволяють його пресі писати про деякі справи так, як він собі цього бажав би. Буває, що дещо треба представити більш спокійно, дещо гостре треба злагоднити, а дещо, навіть, часом і промовчати. Бо такі є умовини, що вимагають такої поведінки від преси, що своїми писаннями й наслідуваннями подій і фактів витворює настрої та впливає на наставлення громадян. І в більшості випадків преса, що насправді й єдино кермується інтересами свого народу й своєї держави, так і поводиться. Та тут

зненацька зявляються часописи, що стають патріотичними трубами й на ввесь голос починають накликувати загал до більш рішучих виступів і домагань у відношенні до його влади, до гострішого ставлення до його сусідів Несвідомий загал вслухується в ці боєві сурми, ніякові є, хвилюється й дивується чому ж тамті такі скромні? Очевидно, ц. бажають більше добра нашій батьківщині!

І йде за ними А яка користь із цього крику й шуму буде для батьківщини — загал не питається й навіть не застановляється над цим

Саме ось тут доходимо до суті справи Треба в таких випадках збегнути, хто є власником цих часописів, за чиї гроші вони дружуються й чиї інтереси мають на меті, прикриваючись назовні серпаком патріотизму й інтересів того народу, що його мовою вони пишуть свої пламенні статті

Є така міжнародня сила — жидівство, що мало досі й ще має в своїх руках таку могутню зброю — капітал. Б усіх доцьогочасних війнах, що в них кривавилися народи й винищували себе взаємно — жиди кривавилися найменше, зате збагачували себе все та збільшували свій капітал Це вони підбехтували все один нарід проти одного — до вподоби, як ім коли цього було потрібно — а згодом використовували оба, виснажені й знеможені А, що найкращим і безпосереднім засобом впливання на народи й витворювання відповідних настроїв є саме преса — жиди віддавна старалчся заволодіти нею в поодиноких державах і в усіх щародів Маючи головний засіб, необхідний для існування преси, гроші, вони поволі й заволоділи щоважнішими часописами у всіх державах світу Чи то стаючи їхніми власниками, чи купуючи більшість уделів, коли це спілка, чи, врешті,

впихаючи в їхні редакції своїх людей, як редакторів А тому, що майже кожний часопис черпає свої вістки гро події в світі з таких інформаційних джерел, що ними є великі інформаційні пресові агенції, які обслуговують своїми телеграмами-вістками редакції часописів, то жиди, маючи гроші і звязки, потворили скрізь у столицях держав великих пресові агенції й зъйтіль висилали в редакції часописів вістки про події в такому наслідственні, що було вигідне й корисне інтересам світового жидівства. Таким чином заволоділи жиди більшістю преси всіх держав і через неї впливали на народи

Для прикладу — візьмемо пресу колишньої Польщі Найбільш поширений і найбільш ворожо наставлений до німців щоденник, краківський „Ілюстровани Кур'єр Цодзенни” — був вправді власністю поляка, але непереможний вплив мали у ньому жиди. Всі головні редактори цього щоденника були також жиди, хоч виступали під чисто польськими прізвищами, чи псевдонімами. Це вони писали всі політичні статті на міжнародні теми, це вони надсилали до редакції дописи з усіх головних столиць світу, це вони своїми писаннями впливали на польського читача, спрямовуючи його увагу туди, куди ім було необхідно, та відвертаючи його від справ, що для жидів були некорисні.

Так було в міжнародних політичних справах. Ми може цього й не відчували гаразд. Бо й не були ми в сфері міжнародних політичних питань. Але політику цього щоденника у внутрішньо-політичних справах колишньої Польщі — прикро відчували українці на собі все. Пригадаймо тільки коли, бувало, польська вулиця, підбехтана ендецькими шовіністами почне виступати проти жидів, чи, коли тільки на високих школах почнуться протижидівські бучі й бешкети — ого, зараз же

на сторінках краківського „І К Ц” зявляється низка статей, спрямованих проти українців у межах Польщі. Чи то були статті (серпень 1930 року¹ саме перед пакифікацією¹) про „Taєmnice lasow metropoli Szepietowskiego w Karpatach”, де, як писав „І К Ц” організовувалася українська збройна сила й таборувала малошо не стотисячна армія, чи то були оклепані до зануди сплетні про „pruske marki”, чи, врешті, про голосні в свому часі „гармати Маслосоюзу” — байдуже Все те, видумане жидівською головою й писане жидівськими руками мало одну мету — відвернути увагу польської вулиці від жидів та спрямувати її на українців. І це жидам завжди вдавалося. Ми зараз же відчували це на собі.

Та не тільки цей краківський щоденник був у жидівських руках. Тому, що видавництво, де він виходив, видавало ще й інші періодичні часописи, ілюстровані журнали й гумористичний тижневик — жиди поширювали свої впливи на польського читача й цими виданнями. Пригадуємо, як почали вони морально розкладати польську шкільну молодь „славним” „Тайним Детективом” й скільки гамору наробив цей кримінальний тижневик, поки влада врешті його не закрила.

Таке було з цим одним видавництвом, що було в жидівських руках. Але в колишній Польщі була ще ціла низка всяких інших щоденників, тижневиків і місячників, політичних, літературних, мистецьких і гумористичних, що їх видавали й редактували жиди. Вони робили велику жидівську роботу, що мала на меті єдиний виключно інтереси жидів у Польщі й жидівства загалом.

Ще гірше виглядала в цьому відношенні французька преса. Рамки цього реферату не дають зможи довше

Українська преса на »Виставі Української книжки й української преси« в Грубешеві, що відбулася від 24 листопада до 4 грудня 1940 р

спинитися над нею й докладніше змалювати картину зажидівленої преси Франції в довоєнній добі. Це вона, зажидівлена французька преса, пхнула французький народ на шлях боротьби з Німеччиною й туманила його до червня минулого року, користаючи з влади, що її мав у своїх руках міністр внутрішніх справ, жid Мандель. Її роля скінчилася. На жаль — разом з катастрофою Франції.

Два народи, затуманені жidівською пресою, французи й поляки, покутують сьогодні за жidівський „патріотизм“ преси, що друкувалася в їхній рідній мові.

Але була ім чужа — кровю й духом

Це — приклади з минулих днів. А тепер — дещо з теперішнього.

Те, що Англія з дивною, безнадійною впертістю продовжує свій спротив й до решти виснажує себе — це також заслуга „англійської“ преси, що є в руках міжнародного жidівства.

Не інакше й з теперішніми протинімецькими й протиіталійськими настроями в Зєдинених Державах Північної Америки. Хто витворює ці настрої? Хто викликує в рядах ріжношерстного населення Америки цю ненависть і лютъю проти Німеччини й Італії? Хто всіми засобами, використовуючи кожну нагоду агітує за тим, щоб Зєдинені Держави явно станули на боці Англії й виступили війною проти держав оси? Хто поширює сплетні про загрози для Зєдинених Держав збоку Німеччини?

Американська преса!

Чому? Оце недавно в італійській пресі з'явилися на цю тему статті. Автори призадумувалися над причинами тієї безоглядної нагінки американської преси й вияснили їх найголовніші американські щоденники,

що мають найбільший наклад і поширення, є в жидівських руках

Ось де причина протинімецьких і протигерманських настроїв у З'єднаних Державах Міжнародне жидівство, що є ворогом усіх націоналістичних рухів, що бачить у них свою загибель — рішило боротися всіми засобами проти носіїв цих ідей — націонал-соціялістичної Німеччини й фашистської Італії та всіх, що йдуть з цими двома державами. Але воно бореться не само, не своїми силами. До цієї боротьби впрягає інші народи, щоб вони кривавилися за його шкурні інтереси, підбехтує до цієї боротьби постійно нові держави. А для цього вживає могутнього засобу пропаганди — пресу.

Ми зясували на цих прикладах вагу, значення й ролю преси в міжнародних і міждержавних взаєминах. В першу чергу — в мирний час. Від преси залежить, які будуть взаємини між двома народами, чи державами, чи навіть групами народів і держав, преса має змогу й силу наладнати ці взаємини так, щоби вони відповідали інтересам іншого народу й держави та сприяли добром взаєминам із тими державами, з якими треба жити в згоді.

Преса є ця велика зброя, що навіть у мирний час, коли немає фронту й немає збройної боротьби, може на своїх сторінках вести боротьбу з другим народом і державою й або цю боротьбу впору припинити, або довести до того, що заграють боєві сурми, оба народи стануть зі зброєю проти себе й на фронті пролунають стріли.

Така сила преси, як зачіпної й відпорної зброї в мирний час.

Ще більша її сила тоді, коли народ є у війні, коли для ведення війни й досягнення перемоги йому необхід-

но змобілізувати не тільки всі свої фізичні сили й матеріальні засоби, але, в першу чергу, він мусить напружити свої духові цінності, свою волю й хотіння витривати в збройних змаганнях, не дивлячись на труднощі, невигоди, втрати, а — буває — й невдачі. Тоді щойно преса народу має велике й відповідальне завдання, тоді щойно вона може виявити й використати свою могутню силу. Не скриваючи перед власним народом труднощів боротьби й не затаючи — це ж був би шкідливий самообман! — власних недомагань, преса має відповідальне завдання слідкувати за цілістю збірного національного життя, вказувати слабі місця, направляти недомагання, відкривати нові джерела сили, перестерігати перед загрозою й небезпекою, зеднувати своєму народові як найбільше приятелів і прихильників у світі, раззброювати духового ворога, нівечити в ньому духову силу спротиву, виказувати неслухність його переконань, відбирати надію на витривання в боротьбі й віру в перемогу, а в своєму народі мобілізувати всі його духові сили та бадьорити його, що він і тільки він переможе. В часі війни — преса народу стоїть на фронті боротьби разом зі збройною силою народу. Бо вона — його могутня зброя.

То ж не дивуватися, коли з уваги на таку велику силу, вплив, завдання й значення преси в мирний час та у війні, в кожній ситуації нації й держави, керманичі держав і народів, що відповідальні за іхню долю, вважають її першим і головним засобом на шляху здійснювання своїх плянів і намірів та використовують її в цьому процесі формування теперішнього й підготови майбутнього.

Це торкається, в першу чергу, народів і держав, що творять своє життя — буття на нових, націоналістичних

засадах. Ці народи й держави дбають передусім про те, щоб іхня національна преса була іхньою не тільки зовнішньою формою, але й змістом. Тобто — не тільки мовою, але також і тим, хто в ній пише, про що й як пише. Тому то в пресі молодих, націоналістичних держав, немає більше чужого кровно, чи расово власника або співробітника, немає більше чужого капіту, немає також і пропагування чужих, іноді шкідливих і ворожих інтересів. Преса новітніх націоналістичних держав одночасно обмірковує актуальні справи й питання, однаково підходить до подій і фактів, згідно насвітлюючи їх, бо цього вимагає інтерес народу і держави.

Здорова, непідкупна, ідеологічно однородна національна преса — це сила й могутня зброя нації в її боротьбі за долю і майбутнє.

Преса — це не тільки політика. Вона — це справжнє відзеркалення життя людини, гурту, народу, держави, відзеркалення збірного життя. Немає ніодної ділянки, щоб вона і не торкалася, не насвітлювала, не повідомляла про неї. Школа і наука, література і мистецтво, закон і право, торгівля і промисл, господарство і фінанси, спів і музика, віра і церква, подружжя і родина, мати і дитина, історія і географія, природа і хемія — і багато — багато всяких інших справ, що ними повне життя і світ, найдете в пресі. А все те насвітлене істинно, правдиво, цікаво і зрозуміло. Ось чому читаєте пресу з цікавістю і вдоволенням. Бо вона — повідомляє, навчає, виховує, освідомлює. Маючи на своїх послугах усі найновіші досягнення техніки, залізницю, телеграф, телефон, радіо, літаки, далекобачення (телефізію) — вона швидко довідується про все і швидко інформує. А інформуючи швидко і масово — а при цьому безпосередньо та невпинно — наче за руку провадить читаць-

кий загал його життєвим шляхом і стає його невідступним — і необхідним¹ — товарищем, приятелем і повірником його болів і таємниць А це — доказ довіря читача до свого духового керманиця, що ним є для нього його часопис Коли ж так — тоді це вияв великої сили преси й великого її впливу на життя людини, а посередньо впливу на загал громадянства, на цілий народ

Ось у цьому сила, значення, роля, вплив і відповідальність "преси"

Однаково в державного народу, що й бездержавного Щобільше — в житті бездержавного народу преса куди важніша

Це вона єдина репрезентує його назовні, це вона єдина говорить світові постійно й невпинно про те, що цей народ живе, чим живе, чого прагне, до чого змагає, яке його минуле й яке право воно дає йому змагатися саме за таке, а не інше майбутнє Тоді, коли державні народи мають безліч нагод, засобів і форм виступів назовні, коли вони можуть різними шляхами завязувати звязки з іншими народами, коли вони можуть боронити перед світом, або іншими народами, свої спр'яги інтереси нетільки словом, але й іншими засобами, що промовляють до переконання більш рішуче — бездержавний народ виступає тільки зі своєю пресою Тільки вона гомонить про нього, тільки вона звертає на нього увагу тих, що ось-ось були б поминули його, не спітивши ні словом, чого і йому потрібно

Коли бездержавний народ має змогу мати свою національну пресу — це його скарб, що його повинен берегти, що його повинен усе збільшувати, що ним повинен багатіти

Для себе й майбутніх поколінь
Для своєї нації.

Окремо спинимося над т зв пресовими, або телеграфними агенціями

Кожна держава зацікавлена в двох напрямках інформування про прилюдні справи в тому, щоб загал громадянства був поінформований про те, що діється в державі й світі й у тому, щоб уряд знат, що діється в громадянстві й поза межами держави Уряд не може дивитися байдуже, які вістки доходять до громадянина через ті часописи, що він іх читає Не є для нього байдужа ані якість, ані кількість цих вісток Неправдиві чи невірні інформації впливають некорисно на творення прилюдної опіни, що може стати причиною прилюдного затривоження З другого боку уряд хоче знати, що діється в громадянстві, які його погляди й настрої, щоб відповідно до цього керувати внутрішнім життям держави І саме тому уряд мусить мати окрему установу, що з одного боку збирала б вістки й інформації, а з другого пускала іх між громадянство

Уряд кожної держави потребує такої установи не тільки з уваги на внутрішню політику, але також і для своєї закордонної політики Йому треба апарату, щоб зміж світових подій вибирал ті, що для його держави особливо важні, щоб слідкував за тим, щоб вони не пройшли неспостережно, а з своєго боку подавав закордонові такі вістки, що витворювали би там добру опінію державі Інформування закордону мусить бути правдиве — пропаганда, сперта на брехні й нещирості, приносить згодом не користь, а шкоду Бо про все світ довідається в свій час Головне завдання такого інформування єдне щоб неточними інформаціями про дійсний

Українська преса на «Виставі української книжки и української преси» в Шангаю, що була влаштована Українською Національною Кольонією в грудні 1940 р

стан, або під впливом неприхильної образливої пропаганди не виторилися закордоном такі міркування, що стали б перешкодою в успішному веденні закордонної політики та в корисному навязуванні міжнародних взаємин

Тому уряди всіх держав стараються мати вплив на агенції, що збирають ці вістки й розповсюджують іх усіми новітніми засобами трансмісії

Відношення урядів до цих агенцій буває трояке

Або агенція є цілком приватна й уряд користає з неї послуг випадково, на випадок окремої потреби та тоді платить гій за те

Або агенція має півурядовий характер, тобто вона є цілком приватним підприємством, що сперте на приватному капіталі. Але вона є в постійному контакті з урядом, віддає до його диспозиції свій апарат, а за те користає з деяких привілеїв, напр. має першенство в користуванні телеграфними чи телефонними лініями

Або, врешті, агенція є чисто фіційною установою, залежна від уряду в господарському відношенні й у відношенні керівництва та, звичайно, входить у склад окремого відділу відповідного міністерства. Так воно є сьогодні вже в більшості держав

Така пресова, чи телеграфічна агенція має скрізь свої відділи й кореспондентури, скрізь збирає вістки й своїми бюллетенями комунікатами розсилає іх

З такими агенціями є в постійному kontaktі редакції часописів і від них — у більшості — беруть для себе вістки

Вагу таких пресових бюр розуміємо й ми, українці. Тому майже у всіх більших столицях світу є українські пресово-інформаційні бюра, є кореспонденти. Вони надсилають урядам і редакціям часописів у цих державах

інформації про українські справи, а редакціям українських часописів інформації й огляди подій, у насвітленні з українського становища

*

Підсумовуємо те, що сказали досі

Преса — це життя У всіх його проявах, у всіх його ділянках в часі його повставання, росту, розквіту й за- непаду Від народження людини — аж по її смерть

Бо, коли врадувані батьки з нагоди народження сина чи доњки повідомляють про те знайомих і загал, мовляв на хрестинах у нас зібрали гості таку то суму грошей і пересилають і на національну чи добродійну ціль — це перший відгомін нового життя нової людини в пресі Це перша зустріч і перший звязок людини з пресою

Коли таке ж повідомлення в пресі дає молода людина про свої заручини чи вінчання — це продовжу-вання й затіснювання цього звязку з пресою

Врешті, коли в пресі зявляються в чорних обвідках сумні оповісти про смерть людини — це останнє прощання людини з пресою Вона і ввела у світ, нікому ще невідому, вона й прощає із світом, змальовуючи на своїх сторінках, хто була ця людина, що продовж свого життя робила та що вчинила доброго для родини, громадянства, нації

Немає сьогодні громадського діяча, політика, державного мужа, товариства, установи, що могли б обійтись без допомоги преси Кожний задум, кожний плян, чи намір політика й державного мужа не увінчується успіхом, поки не найде зрозуміння в широких кругах громадянства чи навіть у цілій нації Щоб це сталося — необхідна допомога преси Тому то всі міністри, всі

політики, всі державні й громадські діячі, коли стають при кермі якоюсь праці, в першу чергу стараються найти зв'язок із пресою, а через неї з громадянством. Зясовуючи свої міркування представникам преси, вони спокійні за долю своїх плянів і задумів. Свідомі, що коли найдуть зрозуміння в пресі, таке ж зрозуміння стрінуть і в громадянстві. Тим то преса робить кожній справі, що має принести користь нації чи державі, добре імя й прихильність в кругах громадянства та цим забезпечує вже за здалегідь ій успіх, а вбиває своїм гострим, критичним словом — а ще більше мовчанкою — все те, що для загалу шкідливе або непотрібне.

Через те, що преса втискається у всі ділянки збирного життя, через те, що вона є відзеркаленням цього життя — в політично вироблених народів стала вона предметом першої необхідності усіх шарів громадянства.

Без неї — новігня людина не може сьогодні обійтись ні одного дня. Бо інакше — вона відстає від життя, заграчує зв'язок з життям та перестає бути тим, ким була досі культурною людиною нашого століття.

Тому то сьогодні, коли ви опинитеся от хочби в Німеччині, де б ви не станули й не придивлялися — чи в поїзді або трамваї, чи під фабрикою або варстатором, чи в парку або місті — скрізь бачите одне й те саме явище подорожній, робітник, вуличний післанець, інтелігент, старий, молодий, мужчина, жінка — всі з часописом у руках!

Всі читають, що сталося в державі й світі

Всі читають повість, чи оповідання

Всі читають новинки й вистки

Всі прагнуть одного знати, знати і як найбільше довідатись!

Бо знання — це сила
А найлегче дістати його саме в часописі
То ж у всіх — постійно в руках часопис

*

Так воно з пресою в інших народів

А як у нас? Як виглядає сьогодні українська преса? Приглянемося тепер, що собою уявляє й яке значення має для нашого збірного життя українська преса на цьому боці Буга й Сяну

На вступі — коротка заввага. Саме в цьому році минає 125-ліття існування української преси, і впертої, важкої й відповідальної праці в службі інтересів і справ української нації. То ж закликаючи сьогодні до читання й поширювання української преси на цих наших землях, ми наче вшановуємо ці роковини і існування, наче складаємо поклон усім тим працівникам редакцій українських часописів і журналів, усім тим видавцям і до бродіям-основникам, усім тим пропагаторам і кольпортерам, що продовж цього довгого часу трудилися важким, мозольним трудом біля існування, втримання й розвитку української преси, що поклали перші підвалини під будівлю української, національної, незалежної преси.

Українська національна преса може сьогодні бути горда одним ніколи не стояла вона на службі чужих, ворожих справ й інтересів, ніколи, що траплялося в інших народів, не йшла на підкупство чужого гроша, ніколи не сплямила свого імені зрадництвом, чи відступництвом — а все і всюди мала перед собою одну мету й один наказ добро українського народу. І цьому народові служила вірно й постійно. Хоч на шляху були перепони, хоч на неї падали удари, хоч приходилося з трудом пробиватися крізь життя й чужі закони. Вона

сміливо йшла вперед та гордо несла у світ добру славу українського народу

Чим вона була для нас продовж двох останніх десятків років, яку працю виконувала для української національної справи на ЗУЗ — про те найбільш вимовно говорять ті перепони й переслідування, що їх вона зазнавала збоку польської влади. Те, що польська влада так і переслідувала, те, що польська влада замкнула ій доступ окремим кордоном саме на ці терени, є найкращим доказом, що вона була великою силою, що ця сила була корисна для української справи, що тієї сили боялися ті, що не бажали собі зросту української справи, поширювання національної свідомості широких народних мас. Яку працю зробила в піднесені національної свідомості от хоч би така „Народня Справа”, що в десятках тисяч примірників втискалася щотижнево в найдальші закутини наших земель — про те можуть сказати ті, що на читанні вирости на свідомих і діяльних громадян.

Доба переслідувань української преси, доба, коли її не допускали сюди, на ці терени — минула.

Сьогодні маємо змогу читати все те, що необхідне й корисне нашій справі. Сьогодні маємо змогу читати українські часописи.

Маємо іх — маємо щоденник, маємо тижневики, маємо місячники. Маємо часописи для всіх — для міста й села, для інтелігента й робітника, для ремісника й хлібороба, для купця й кооператора, для юнацтва й молоді, для мужчин і жінок.

Та чи користаємо з тієї нагоди так, як повинні користати? Чи стараємось надолужити те, що втратили на цих теренах, не маючи змоги продовж двох десятків років мати постійно в своїй хаті свій, український часопис?

Гадаємо, що ні Б о коли б так було, то наші часописи виходили б не в тисячах, а в десятках тисяч примірників. Не на кількох сторінках друку — а бодай на кільканадцяти. Та й виглядом своїм ззовні й змістом унутрі вони були б гарніші й більш досконалі.

Чи ж не робимо шкоди українській національній справі? Чи ж не спинюємо самі власними ж руками, процесу відродження й національного освідомлення українського населення на цих теренах? Чи ж через те не відстаємо від життя й не бовтаємося на задачах швидкого культурницького маршу інших народів, що здивовано минають нас на шляху й ідуть уперед довгими кроками?

В світі йдуть важні події. Надходять великі хвиlinи, що до не пізнання змінять обличчя держав і народів.

Слідкуймо за цими подіями. Коли не хочемо згубитись у вирі цих подій — берім у руки український часопис. Він поможе нам найти шлях у майбутнє.

Без нього — блукатимемо манівцями

То ж від сьогодні

Кожний українець з українським часописом у руках!

Березень, 1941

ДУМКИ ПРО ПРЕСУ

„Часописи повинні бути розвищені не зависоко, щоб кожний міг їх читати”

Фридрих Великий

„Сьогоднішній часопис не „робить” своєї власної політики Його завдання куди більше й визначніше **Він належить до політики**, що її визначив народові провід, є частиною того великого цілого, що покликане керувати державою”

„Часопис — це сейсмограф історичного розвитку”

„Преса николи не є ціллю само в собі — але засобом для досягнення далеко більшої й далеко важнішої мети”.

„Чистота журналістичного професійного стану, що виключає всякого роду підкупство, принцип особистої відповідальності окремого журналіста, поборювання пресової брехні й виключення жидівства з преси — ось на яких засадах буде спиратися в майбутньому преса народів

Ввести ці засади як загальнопризнаний кодекс чести журналістів міжнародного значення, виховувати своїх членів у дусі цих принципів — буде завданням нового міжнародного професійного союзу”

Редактори — це керманичі прилюдної опінії”

„ІЛЮСТРОВАНІ ВІСТИ”

мистецький, багато й цікаво ілюстрований
журнал, для кожної української хати
Виходить раз у місяць в обємі 16 сторінок

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ Й ЗАКОРДОНОМ

річно 10 — зл

піврічно 5 50 зл

чвертьрічно 3 — зл

Окреме число коштує 1 — зл

„Д О Р О Г А”

Щомісячний ілюстрований журнал для молоді

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ Й ЗАКОРДОНОМ

річно 5 — зл

піврічно 2 50 зл

чвертьрічно 1 50 зл

Окреме число коштує 50 гр

„МАЛІ ДРУЗІ”

Ілюстрований журналис для дітвори

— Виходить раз у місяць —

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ Й ЗАКОРДОНОМ

річно 4 — зл, піврічно 2 — зл

Всі ці видання замовляти на адресу
Краків, Райхсштрассе 34

Гроші слати з Ген Губернаторства поштовими
переказами або чеками „У В“

Psch Warschau Nr 2143

з Німеччини чеками Psch Berlin Nr 68 085

з Протекторату чеками Psch Prag Nr 78 513

З усіх інших країв переказами, або через банки

Курс марки рівняється 2 зл

Пять чеських корон рівняється 1 зл

ЩОДЕННИК „Краківські Вісті”

**ЄДИНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК
У ГЕН ГУБЕРНАТОРСТВІ Й НА ЗАХОДІ**

Місячно 6 зл

**Адреса Щоденник »Краківські Вісті«
Краків, Раїхштрассе 34**

ТИЖНЕВИК — „Краківські Вісті”

**ЄДИНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК
У ГЕНЕРАЛЬНОМУ ГУБЕРНАТОРСТВІ**

Незаступний для всіх, що не мають щоденника. Всеобщна інформація з світового й українського життя. окремі статті Політика, війна і військове діло, господарство, лікарські справи, література, жиночі справи, виховання молоді, справи українського селянства й робітництва й інші.

Чвертьрічно 3,50 зл

**Адреса Тижневик »Краківські Вісті«
Краків, Раїхштрассе 34**